

3. kapitola

Výpisky z četby variace na dané téma: zařikávání špatných dějin na Trinidadu

Při procházce ulicemi města v Západní Indii potkáváme lidi, kteří vypadají, že mezi jejich předky nalezneme představitele snad všech národů na zemi. Vidíme Číňany, Židy, Syřany; potkáváme černochoy i Indy z Asie; jsou tady i Portugalci a Španělé a další, kteří by snad mohli být Francouzi nebo Angličané, Holand'ani nebo Němci. V Britském Hondurasu se můžeme setkat s indiány Mayi i s Kariby a na malém ostrově Dominika zase s Arawaky...

V Evropě existují miliony dětí, které nikdy na vlastní oči neviděly ani Číňana, ani Inda, ani Afričana. V Číně existují miliony dětí, které nikdy neviděly nikoho jiného než Číňana. Zatímco tady ve zdejších školách najdeme ve stejné třídě chlapce a děvčata různých ras; hodně Indů a Číňanů má za nejlepšího kamaráda Syřana nebo černocho. Ve skutečnosti je jen málo zemí na světě jako ta naše...

Nesmíme zapomínat na to, že na mnoha místech na zemi se lidé přou a bojují spolu jednoduše proto, že se nenaučili, jak žít s těmi, kteří nemají stejné náboženství nebo stejnou barvu kůže jako oni sami. Tady [Trinidad a Tobago, Barbados, Jamajka], v Západní Indii, víme, jak na to, a chováme se tak již dlouho. A to je něco naprosto skvělého. Mohli bychom to naučit zbytek světa a byli bychom na to velmi pyšní.

Tak zní úvodní odstavce *Our Heritage (Naše dědictví)*, první historické knihy určené do rukou černým nebo indickým dětem, které tvoří 95 % ostrovní populace. Na Trinidadu a Tobagu se jejich rodiče přou o nadvládu a bohatství obou ostrovů: černoši kontrolují politickou moc, tisk, televizi a hospodářské infrastruktury ovládané státem, především naftu; Východní Indové zase pozvolna ovládli tržní ekonomiku – a s ní i celou zemi. Dvojí proletariát, černošský i indický, žije každý izolovaně v závislosti na vůli vůdců své vlastní komunity. Komunita Indů je jakoby

přesazena přímo z Indie, a je proto mnohem homogennější a tvoří obrovskou kulturní enklávu. Její členové by kromě ekonomické moci měli rádi přístup i k většímu podílu na moci politické.

Přestože je černá komunita politicky rozdělená, stále zastává dominantní postavení; je na ní patrný mnohem silnější vliv západní kultury, a z původní kultury jí zůstalo mnohem méně, a proto pošilhá tu na Východ a tu na Západ, podle toho, která ideologie je jejím členům bližší. A tak se v Karibiku složitě protíná třídní boj s rasovou nesnášenlivostí. Díky „Otcí národa“, prezidentu Eriku Williamsovi, který byl ve volbách průběžně ve funkci potvrzován velkou většinou od roku 1962 až do své smrti v roce 1981, si toto soupeření uchovává ráz zastupitelské demokracie po anglicku. Aktivní a silné odbory pracují svobodně, četné politické strany existují vedle sebe a opozice je pevně zakořeněná jak v černošském, tak také v indickém prostředí. Země zůstává připoutána k Západu pevněji než třeba Guyana nebo Jamajka, ovšem volněji než Barbados nebo Haiti. Díky naftě se pomalu stává rozvinutou zemí; je sice chudá, netrpí však bídou.

Země objevená Kryštofem Kolumbem představuje podnětný příklad k další analýze toho, jakým dějinám se děti vyučují: fakticky zde žijí všechny rasy vedle sebe a Evropu zde představují především ty národy, které tuto zemi v minulosti kolonizovaly: v první řadě je to Španělsko a Holandsko (Tobago bylo po jistou dobu Nieuw Walcheren); dále sem patří Francouzi, protestantští uprchlíci, kteří opustili Francii po odvolání Ediktu nantského, i dobyvatelé, kteří dorazili v době Toussainta Louvertura; nakonec Angličané, od uzavření mírové smlouvy v Amiens (1802) vládci obou ostrovů, kteří se zapsali do její historie, neboť sem přivezli mimo jiné i indické dělníky. Nezávislost ostrovů Trinité a Tobago uznali v roce 1962.

Po tomto úvodu to vypadá, že *vymítání dějin* je prvním typem historického diskurzu určeného dětem; rasový konflikt,

který tvoří ostrovní realitu, je popírán a potlačován již od prvních odstavců této knihy. O to více je však zastoupen v samotných kapitolách, kde problém rasové nebo národní identity tvoří sám o sobě téma sedmi kapitol z dvanácti, jeskynní dobou počínaje a dneškem konče. Tím nejnapadnějším příkladem je kapitola věnovaná dějinám otroctví; než se k ní dostaneme, určíme si všechny základní prvky „historického vědění“ malého černošského, indického nebo bělošského dítěte v Karibiku.

V dávné minulosti, po jeskynním období, se staly Čína, Indie, Babylon a Egypt „prvními milníky vývoje kultury“. Evropa se pouze díky Řekům objevuje jen při zmínce o válečné lodi. „Římané byli dobyvateli a vystavěli svou říši tak trochu po způsobu britské říše.“ Poté přichází středověk, rozšíření křesťanství, počátky moderního světa. „Národy západního světa, především evropské národy, se staly vůdci průmyslové civilizace. Můžeme říci, že západní civilizace je civilizací strojů.“

Další kapitoly se týkají velkých civilizací Číny, Indie a Afriky, jejichž dědictví představuje i populace v Karibiku.

Čína je „pacifistický národ“, který Konfucius učil principu „nečini druhému, co nechceš, aby on učinil tobě“, vzdělaný národ „s citem pro krásu a pro umění, velký objevitel tolika praktických předmětů včetně papíru, ale i lékařství“. Sunjatsen přispěl k modernizaci země, která se po druhé světové válce v komunistickém režimu ještě zrychlila.

Indie. Tato země byla civilizovaná již „v době, kdy běloši, Evropané a Angličané, ještě žili v jeskyních“. Indický lid už uměl psát a studoval pohyby hvězd: v Indii působili významní lékaři, a existovaly tam dokonce i kliniky pro zvířata. Indové vynalezli „nulu“ a stáli na počátku naší desítkové soustavy. Země byla rozdělena do kast podle profesí. Indie měla své významné muže, zvláště Buddhu, který učil, že velkým prokletím lidstva jsou egoismus a nevědomost; překoná-li je člověk, dosáhne stavu nirvány. „Devadesát milionů Indů jsou muslimové, což znamená, že věří v náboženství hláсанé Mohamedem. Mohamed nebyl Ind, ale Arab, který žil před třinácti sty lety. [...] V mládí se mu

zjevil anděl Gabriel, který mu zvěštoval, že je prorokem Alláha, což je arabské jméno Boha.“

Indie má i jiné velké muže než jen Buddhu. [...] Takovým je za našich dní Gándhí. Celý život bojoval za nezávislost Indie [...]. Gándhí nosil indické oblečení a živil se stejně jako ti nejobožejší Indové kozím mlékem a zeleninou. I když byl velmi bohatý, žil velmi chudě, „aby pomohl svému bližnímu“, a rozdával své statky chudákům. Hodně trpěl za to, co vykonal pro svou zemi. Miliony Indů, v Indii i jinde, jej respektovalo a naslouchalo jeho názorům. „Kázal mír všem Indům.“

– Mír všem Indům je zde jedinou narážkou na nenásilí, na rozdělení Indie a na válku mezi hinduisty a muslimy, na rozdělení Indie a Pákistánu...

Afrika a Afričané. „Osmi z deseti obyvatel koluje v žilách africká krev. Jsou i v USA, v Brazílii, na Kubě a i velká většina obyvatel ostrova Hispaniola pochází z domovské Afriky. Říká se, že zdejší Afričané jsou negři, ale negři jsou jen jednou z mnoha afrických ras [...] a negři nejsou ani jedinými představiteli těch, kteří mají černou kůži, patří sem třeba i Indové z jižní Indie.

[...] V několika zemích existují lidé, kteří by se rádi zbavili těch, kdo nepatří ke stejné rase jako oni. „Například Židé byli celá staletí pronásledováni ze země do země. Za Hitlera byli Židé vyhnáni z Německa a z Polska; miliony jich byly zabity nebo zotročeny... Od té doby existuje nezávislý židovský stát Izrael, ale dávné konflikty s Araby přetrvávají.

A vezměme si další příklad: v jižní Africe snášejí dosud Afričané a Indové různá příkoří, poněvadž nejsou evropského původu, a nemají tedy stejná práva jako Evropané. [...] Stejně tak je tomu i v USA [...], „nedávno však ukončil segregaci ve školách nový zákon.“ – „Černoši a běloši již nejsou segregováni [...], to všechno nám tady, kde nerozhoduje barva kůže, ale to, zda jsi čestný, užitečný a zda jsi dobrým občanem, může připadat zvláštní. Každá rasa může být hrdá na to, čím je. Každá rasa má své vlastní významné osobnosti.“

Pod titulem *Deux Nègres célèbres (Dva slavní negři)* vypráví následující kapitola o životě Booker T. Washingtona a George W. Carvera. První z nich byl „bývalým otrokem, který se nicméně stal ředitelem Tuskegee College v Alabamě“; druhý byl „inženýrem a botanikem, který objevil na 300 způsobů využití arašídů, 118 způsobů využití brambor; byl obdivován všemi jak v USA, tak i SSSR, kam byl dokonce osobně pozván Stalinem“.

Následuje kapitola o otroctví.

Otroctví v průběhu dějin

Být svobodným znamená dělat, co se nám zlíbí a kdy se nám to zlíbí, aniž bychom tím ubližovali jiným. Pokud se lidská bytost stane otrokem, ztrácí tuto svobodu a náleží někomu jinému, jako by byla zvířetem nebo věcí. Pokud otrok svému pánu uteče nebo je-li „ukraden“, zákon pomůže přivést jej zpátky. Je majetkem svého pána.

Nevíme, kdo byl prvním člověkem, který vlastnil otroka. Ať to byl kdokoliv, můžeme si být jisti tím, že chtěl mít někoho ke svým službám, aniž by mu za to musel zaplatit nebo ho jinak odměnit. Můžeme si být také jisti tím, že tato praxe vlastnit otroky je stará, velmi stará. Existují lidé, kteří věří, že otroky byli jen černoši, ale to je obrovský omyl. Lidé všech zemí, muži, ženy, děti byli v jisté epoše vlastních dějin otroky: Indie, Čína, Egypt, Persie, Anglie, Francie, Španělsko. I běloši se mohli stát otroky černochoů, jak uvidíme v odstavcích věnovaných Turkům a muslimům.

V minulosti se mohl stát člověk otrokem, neboť spáchal zločin, nebo mohla být kvůli dluhům prodána třeba i celá rodina. Když jeden kmen rozpoutal válku proti druhému, ten, který prohrál, byl zpravidla prodán do otroctví; nebo byl pobit. V bibli čteme, že celý izraelský národ byl prodán do otroctví do Egypta.

V Řecku [...] býval otrokům svěřen obchod nebo se stali učiteli ve škole. Bylo s nimi nakládáno mnohem lépe než s otroky v dávnějších dobách.